

Yleistä

Kuten tiedetään nuorisoseura-aatteen syntysanat lausuttiin viime vuosisadan loppupuolella. Oli ns. häijyjen valtakausi, jolloin nuoriso remusi vieläkin enemmän kuin nykyisin ja paljon väkivaltaisemmin kuin nykynuoriso. Pohjanmaalla Santeri Alkion alulle panema nuorisoseura-aate levisi kuin kulovalkea ympäri rakkaan Isäimmemaan. Tämä nuorison käyttäytymistä parantava aate tavoitti myöskin kaukaisen itärajan tuntumassa sijaitsevan Salmin pitäjän ja kotikylämme Manssilan. Täällä 70 vuotta sitten lausuttiin Manssilan nuorisoseuran syntysanat. Ketkä olivat näiden ratkaisevien syntysanojen lausujia ja perustajia, siitä meillä ei ole tietoa, sillä kuten kaikki hyvin tiedämme, että minne jäivät kaikki arkistomateriaali ja tietenkin tuhoutuivat sodan pyörteissä.

Voimme vain arvailla, ketkä mahdollisesti olivat seuramme perustajajäseniä, ehkä nimet, kuten: Hilja Stenius (tähän huomauttaisin, että käytän koko esityksessäni sen aikaisia suku- ja etunimiä) Yrjö Kaukoranta, Santeri Koslonen, Nikolai Matsi, Ivan Harle, Nikifor Salminen, Pekka Salminen ja Pekka Kutjoi ovat olleet seuraamme perustamassa. Näin tämä kansan hyvien käytöstopojen ja kansan kulttuurin perussiemen oli kylvetty kotikylämme muhevaan ja hyvin kasvavaan peltoon. Seuran nimeksi oli valittu "Rajakivi". Voiko sen sopivampaa nimeä löytää, sillä olihan kotikylämme kaukaisen Stolbovan rauhan rajakylänä ja sen rauhan rajapyykit olivat itärajamme rajamerkkeinä. Laajan Laatokan rannassa "Variskivi" oli ensimmäinen rajamerkki rajan kulkiessa yli Laatokan ja sitten kierrellen oja pitkin kohti mannerta ja kotikyläämme ja sitten Rajakonnun tien laidassa taas merkkikivet, jossa hakattuna rauhanteon merkit ja rajan tehdessä jyrkän mutkan kohti Missin korpea ja siitä edelleen kierrellen puroja pitkin kohti Änäjokea ja Rajaselän kylää. Tämä olkoon alkusanoina kylästämme, jonka nuorisoseuran toimintaa nyt ryhdymme lähemmin tarkastelemaan.

Toiminta

Alkuvuosina perustetun seuran toiminta oli varmaan sellaista hiljaiseloa. Ehkä meidän muistissamme on, että seuran orastava toiminta perustui yksinomaan Valassin ja Miikkulan päivien praasniekkojen juhlapäivien ympärille, koska seuralla ei ollut varsinaista toiminnallista tukikohtaa. Kaikki tilaisuudet pidettiin vanhalla kansakoululla, tosin arvokkaalla ohjelmalla, mutta ilman tanssia. Siihen aikaan kansakouluissa tanssiminen olisi ollut pyhään häpäisemistä ja sehän ei voinut tulla kysymykseen. Oman toimintatalon pystyttäminen iti seuran johdon mielessä varmaan usean vuoden aikana. Sitten vuonna 1925 päätettiin ryhtyä tositoimiin ja rakentaa oma talo seurалlemme. Kun sitten talon tonttikin järjestyi kuin itsestään sopivalla paikalla, niin perustettiin ns. rakennuslautakunta, joka oli melkein sama kuin seuran johtokunta, täydennettynä kuitenkin ulkopuolisilla ns. rakennusasiantuntijoilla. Siihen kuuluivat: Hilja Stenius, Helena Hiekkaranta, Yrjö Kaukoranta, Maria Saarela, Santeri Koslonen, Nikolai Matsi, Ivan Harle, Vilho Matsi, Nikolai Bunda ja Pekka Kutjoi, ehkä lisäksi joitakin muitakin ns. silmäntekeviä kyläläisiä. Pidettiin hirsitalkoot, joka käsitti, että jokaisesta talosta, joka omisti metsiä tulisi tuoda hirsi talosta ja paremmista kaksikin uuden toimitalon rakentamiseksi. Talkoohenki oli niin voimakas, että näin saatiin rakennuspuutavara kootuksi yhdellä kertaa. Vuotta 1926 aloitettiin rakentaminen. Urakkasumma oli mk 6000,00 oli siihen aikaan valtava summa rahaa. Kun seuran kassa oli tyhjä joten meidän tulee vain ihmetellä ja ihailla sen aikaista seuran johdon rohkeutta, joka uskalsi ryhtyä tällaiseen suuryritykseen.

Näin työt alkoivat ja päärakentajana oli Nikolai Matsi (Yrjö Matsin iso-isä) ja hänellä oli useita apulaisia. Syksy oli tulossa ja tarkoitus oli, että 1926 Miikkulan päivän praasniekat juhlittaisiin jo oman kurkihirren alla. Kerrottakoon tässä pieni episodi. Kun kivijalka talkoilla valettiin, sattui pakkasilma ja niin sitten kävi, kun seinä ruvettiin pystyttämään sortui yhden pitkän seinän kivijalka, se oli näes sulanut ilmojen lauhooduttua. Niin sitten jouduttiin kivijalka osittain valamaan uudestaan ja näin sai rakennustyö jatkua melkein yötä päivää. Oli talkooväkeä urakkamiesten apuna kantamassa kukin omalla työpanoksellaan yhteiseen kekkoon yhteisen asian hyväksi.

Niin sitten tuli Miikkulan päivän praasniekat. Talo oli jo siinä kunnossa, että juhlaiviikon kaikki tilaisuudet voitiin siellä järjestää. Vesikatto tosin puuttui, eikä lämmitystäkään vielä ollut, mutta juhламиeli oli korkealla, sillä olihan saatu suuri unelma jo melkein toteutetuksi, oli päästy oman kurkikirren alle juhlia järjestämään. Juhlien aikana tässä tulee mieleen tapauksena, kun oli olkikerroksen päälle satanut lunta välikatolle, ja kun sitten talo tuli täyteen ihmisiä, niin lumi alkoi katolla sulaa ja vesi tippua itse kunkin niskaan, mutta se ei juhلاميeltä pystynyt lannistamaan, vaan päinvastoin, oltiinhan ensi kertaa juhlimassa oman kurkikirren alla, olihan saatu oma talo melkein pystyyn ja se oli jokaisen kyläläisen hyvän yhteishengen tulos, maamme itäsin sivistyksen ja kulttuurin kehto oli nyt tosiasia. Seuraavana vuonna saatiin sitten vesikatto päälle, sekin kattaminen suoritettiin tietysti talkootyönä pärekaton.

Kyllä siinä seuran johto varmaan pohti montakin kertaa, millä saadaan valtavat velat maksetuiksi ja mitenkä kaikesta selvitään. Rahatilanteen parantamiseksi järjestettiin sitten arpajaiset vuonna 1927. Kaikki voitot kerjättiin lahjoituksina ja Valassin praasniekan aikana oli sitten kova arpojen myynti kampanja ja se todella onnistui hyvin ja siten saatiin pahimmat ja kiireisimmät rästiin jääneet velat maksetuiksi. Seuraavina vuosina sitten jatkettiin rakentamista, sillä tulihan talossa olla tarpeelliset ulkosuojat. Sitten vielä 30 vuoden lopussa rakennettiin eteinen pukusuojineen ja muutenkin kohennettiin sisustusta. Istumapaikkoja salissa oli n. 400 ja sitten laaja näyttämötila. Oman lukunsa ansaitsi sekin, että millä tavalla eri näytelmäkappaleisiin saatiin sopivat kulissit. Siinä maalattiin pahvia ja säkkikangasta ja kaikki kuten senaikaiseen kuvaan kuului talkootyönä. Vain maaliaineet ja muut tarpeet seuramme pystyi maksamaan.

Seuran toiminta vilkastui huomattavasti, kun oma talo oli saatu pystyyn. Päätapahtumat olivat edelleenkin Valassin ja Miikkulan praasniekkojen järjestämiseen ja läpiviemiseen. Muutakin toimintaa toki pidettiin yllä. Näytelmät Minna Cantin Anna-Liisa ja karjalankielinen "sulhastus" Salmin murteella, Roinilan talossa olivat ehkä suurimmat esitykset. Lisäksi haluaisin mainita urheilullisen puolen esiintuomista. Joka talvi järjestettiin hiihtokilpailut miesten-, nuorten ja naisten sarjoissa. Hiihtokilpailuissa miesten sarjassa oli usein voittajana Santeri Koslonen ja nuorten sarjassa Heikki Harle. Naisten sarjan voittaja vaihteli useinkin, vaikka usein vei voiton Olga Koslonen. Kesäisin tavallisesti Valassin päivän päiväjuhlassa järjestettiin juoksukilpailut 3000 m matkalla maantie juoksuna, kun rataa ei ollut. Nuoret juoksivat tavallisesti 1500 m kilpailun. Miesten sarjassa vei useimmin voiton 1./SR:ssä palveleva silloinen vääpeli, myöhemmin kapteeni ja Mannerheim-ristin ritari Juho Pössi.

Näin seuramme toiminta jatkui aina kohtalokkaaseen syksyyn 1939 saakka, joka sitten yhdellä iskulla muutti kaiken elämän menon rajakylässä. Tuli LKP ja evakuointi ja kaiken päälle ankara Talvisota, joka päätti sillä kertaa seuramme kaiken toiminnan. Sinne jäivät seuramme koko arkisto arvokkaine tietoineen, joten tämäkin tekeleeni on tehty kokonaan muistitietojen varassa. Sivuumme Talvisodan ajan vain maininnalla, että seuramme koko toiminta oli kokonaan lamassa, kun koko seuran johtokin oli kuka missäkin ympäri laajan Isäimme maan.

Paljon antoi kotipitäjä vapauden lunnaiksi, eikä vähiten kotikylämme. Pitkä olisi sankaritaulu, jossa olisi seuramme jäsenten kaatuneiden nimet.

Tuli jatkosota 1941 ja kotipitäjämme asukkaat saivat tilaisuuden taas palata takaisin kotikonnuilleen. Ihme oli tapahtunut, kun seuramme talo oli jäänyt pystyyn ja suhteellisen ehjäksikin, tosin kaikki ikkunat ja ovet olivat säpäleinä, mutta muuten kaikki vielä kuntoon saatettavissa. Vuonna 1942 syksyllä alkoi seuramme toiminta hiljalleen virotta ja tästä toiminnan alkuunpanosta on erikoisesti tuotava esille nimi kuin Veera Mikkonen. Hän oli tyttö, joka pani alulle seuran uuden nousemisen ja niin jatkui toiminta melkoisen vilkkaana, vaikka sota riehui edelleenkin Syvärillä noin 100 km päässä. Tämä silloinen toiminta oli pääasiassa opintokerho- ja viihdytystoimintaa, jossa yhdessä opiskeltiin useita eri aineita. Tältäkin ajalta voidaan mainita seuraavia nimiä, jotka olivat aktiivisesti mukana toiminnassa, kuten Klaudia Sulola, Niina Vanjusov, Johannes Rantsi, Aune Rajahaltia, Anni Patronen, Niina Viertorinne, Oili Harle, Laura Sulola, Meeri ja Aili

Karvonen, Raisa Mikkonen, Anja Kääriä, Lyyli Patronen, Anni Uuttu, Antti Karvonen, Heikki Alanko ja Hilja Hellsten. Tämä kerhotoiminta sitten lopetettiin 9.6.1945 Pielavedellä pidetyssä kokouksessa, koska koko jäsenistö oli hajallaan kerhon toiminnan kannalta.

Sitten tuli vuoden 1944 kesä ja sen seuraukset vielä hyvin muistamme. Ainakin molemmat sisareni sen muistavat kun he kumppaneineen kävelivät tuotavan nautakarjan mukana Manssilasta aina Pielavedelle asti, joka oli silloin määrätty kotikylämme sijoituspaikaksi. Tuoden lypsävän nautakarjan tänne saakka ja siitä ajan kohdasta voidaan sanoa, että Manssilan nuorisoseurakin on muuttanut Pielavedelle, jossa nyt juhlimme seuramme perustamisen 70-vuotisjuhlaa. Kaikesta koetusta ja menneestä voimme kaikki yhdessä olla Luojallemme kiitollisia siitä, että raskaat sotavuodet ovat takanapäin ja voimme tänään katsoa tulevaisuuteemme niin kansana kuin yksilöinäkin valoisin odottavin mielin vapaassa Isänmaassamme.

Tämän menneen ajanjakson ohjelman suorittajista haluaisin mainita juhlapuhujana Juho J Rajalan, joka oli useammin kuin kukaan muu juhliemme juhlapuhuja. Hän oli mies, joka oli paljon maamme historiaa tutkineena osasi sanoa sanottavansa julki rajan kansalle juuri siinä muodossa, joka sen tunsikin omakseen ja tajusi sen merkityksen. Muista ohjelman suorittajista mainitsisin joitakin, jotka olivat aina remmissä oli sitten tilaisuus mikä hyvänsä. Hilja Steniuksen ja Santeri Kosloksen nimet usein maininnut. Lisäksi toisin esille Helena Koslonen, Pekka Kutjoi, Anni Kutjoi, Sanni Koslonen, Maria Koslonen, Klaudia Sokolof, Olga Missi, Olli Missi, Pekka Missi, Niilo Mikkonen, Vilho ja Yrjö Matsi, Veera Patronen, Pauli Patronen, Manja Kuri, Sanni Kiuru, Heikki Latvus ym monet nimet, jotka tässä jäivät mainitsematta, mutta jotka olivat kovasti aktiivisesti mukana seuramme toiminnassa.

Vielä on toki mainittava Pekka Ruotsi, joka oli monessa suhteessa seuramme tuki ja turva ohjelmien suorittamisessa. Monivuotisena lippujen myyjänä on toki mainittava Mikko Harle ja vakituisina järjestysmiehinä Juho Jalola, Pekka Alanko, Nikolai Bunda ja Heikki Latvus. Jos tähän vielä saisin lisätä sen, että olinhan siellä minäkin jos jonkinlaisissa ohjelman suorittajan tehtävissä koko parhaan nuoruuteni ajan, sen kultaisimman ajan.

Vuonna 1948 voidaan sanoa ja todistaa, että Manssilan Nuorisoseura "Rajakivi" on löytänyt uuden olinpaikkansa täällä Pielavedellä. Kokouspöytäkirjat 4.6.-50 ja 24.9.-50 kertovat jo seuran toiminnan vilkastuneen monella eri tavalla. Samoin voidaan todeta, että tämä ajankohta oli se käännekohta, jolloin seuramme uudella paikkakunnalla oli löytänyt itsensä ja ruvennut aktiivisesti osallistumaan kaikkinaiseen seuratoimintaan myöskin paikkakunnan muiden seurojen kanssa. Tänä aikana on seuran puh. johtajana toiminut veljeni Antti usean vuoden aikana aina siihen asti, kun muutti Pyhäsalmele. Muina johtokunnan jäseninä ovat toimineet: Vilho Rajasuo, Heikki Alanko, Jussi Harle, Vilho Bunda, Mikko Paulov, Aili Karhunen, Alvi Tuomilehto, Santeri Sulola, Santeri Haltiavaara. ym.

Vuodesta 1969 alkaen on sitten seuran pöytäkirjat saatu yhteen kirjaan kirjatuiksi, joten siitä alkaen on seuran toiminnan seuraaminen tullut tarkoin kirjatuksi ja helpoksi myöskin tapahtumia seurata. Seuran puheenjohtajana on ollut Kauko Bunda, nykyinen puheenjohtaja. Tämän ajan jälkeisiin johtokuntiin ovat kuuluneet Lea Pitkäinen, Santeri Ruutala, Sanni Kvick, Aaro Rajasuo, Heikki Suvelo, Heikki Alanko, Aili Karhunen, Meeri Vainanen, Pauli Sulola ym nimeltä mainitsemattomat.

Tässä olen käynyt hatarien muistitietojeni ja monien kyselyjen perusteella läpi tämän seuramme 70-vuotistaipaleen läpi. Se ei voi olla mikään historiikki, vaan mieluummin muistelut menneestä. Historiikki vaatisi tarkat tiedot tapahtumista ja niitähän meillä valitettavasti ei ole käytettävissä tunnetuista syistä. Tämä tekeleeni on kovin vajavainen ja puutteellinenkin. Jos jonkun aktiivisen jäsenen nimi on jäänyt mainitsematta, ja niitä on varmasti paljon, niin se johtuu yksinkertaisesti muistini hataruudesta, jonka pyydän Teiltä rakkaat ystäväni nöyryimmästi anteeksi. Eräs asia tulkoon tässä lopuksi vielä korostetusti mainituksi on se, että seuramme toimii edelleenkin täällä uudella sijoituspaikalla, voisinkin sanoa tähän, että se toimii vireästi. Useita tuhansia karjalaisia seuroja ja yhdistyksiä on kuollut karjalan kansan siirtyessä uusille

asuinsijoille. Manssilikko voi olla ylpeä siitä, että sen "Rajakivi" on ollut kovaa kraniittia ja että se on kestänyt kaikki tuulet ja tuiskut murenematta ja vieläkin se on kova ja vahva kivi kuten tämäkin juhlatilaisuus sen hyvin osoittaa.

Sitten siunatuksi lopuksi kiittäisin Seuramme nykyjohtoa siitä, että olette herättäneet takaisin henkiin Valassin praasniekan perinteet. Se on jos mikään suuri kulttuuriteko kotikylämme Manssilan perinteiden ja sen tapojen esiintuomiseksi ja niiden muistelemiseksi. Hatun nosto korkealle Manssilan nuorisoseuran nykyiselle toiminnalle ja onnentoivotukset tulevalle vuosikymmenelle lähdetessä. Pitäkää omintakeista Karjalaisuuttamme yllä, vaikka kotikylämme onkin kaukana, mutta sen näkymät asuvat ja ovat lähtemättömästi sydämässämme, hellikäämme niitä rakkaita muistoja kukin omassa sydämässämme.

Korkein Isänmaatamme varjeltoon.

Littoisissa, toukokuun 31 p:nä 1975

Arvi Karvonen